

הנחיה מס' 2.18 - מדיניות התביעה בתיקי חקירה בהם חשוד בביצוע עבירה כלפי שוטר מתלונן על שימוש בכוח מצד שוטר	הנחיית פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כח אב תש"פ, 18 אוגוסט 2020	14 אפריל 2008; 24 נובמבר 2011; 23 דצמבר 2012

2.18 מדיניות התביעה בתיקי חקירה בהם חשוד בביצוע עבירה כלפי שוטר מתלונן על שימוש בכוח מצד שוטר

עניינה של הנחיה זו הוא בתיקי חקירה בהם קיים חשד לתקיפת שוטר, או לעבירה אחרת שנעברה נגדו¹, ע"י אזור חשוד, כאשר במהלך חקירת החשוד מעלה הלה טענה לשימוש בכוח של שוטר נגדו.

בתיק כאמור, בו האזור משוחרר, יפנה התובע/הפרקליט לבירור סטטוס התיק המקביל במח"ש טרם הגשת כתב אישום. בתיקים אלו עוסק פרק ב' להנחיה.

בתיק כאמור, בו האזור עצור ומתבקשת הגשת כתב אישום נגדו תוך ימי מעצרו, יפנה התובע/הפרקליט למח"ש בבקשה לקבל אישור להגשת כתב אישום נגד האזור – להלן: "אישור מח"ש להגשת אישום" (אשר בעבר היה ידוע כ"אישור שפיטה"). בתיקים אלו עוסקים פרקים ג'-ד' להנחיה.

א. כללי:

1. הנחיה זו מבקשת להעניק עדיפות לבירור טענת האזור נגד השוטר קודם להחלטת רשויות התביעה אם להעמיד לדין את האזור בגין עבירות שלכאורה ביצע נגד השוטר. במטרה לממש עדיפות זו, יש צורך בבירור מעמיק של תלונת האזור, טרם החלטת מח"ש בבקשת אישור מח"ש להגשת כתב אישום. בירור כאמור נדרש גם מצד רשות התביעה האמונה על העמדתו של האזור בנסיבות אלה לדין, ואף זאת טרם פנייתה בבקשה לאישור מח"ש להגשת אישום. בחינה מקצועית זו נדרשת, בשינויים המחויבים, מצד כלל הגורמים המעורבים, גם מקום בו אישור מח"ש להגשת האישום מתבקש בהליך מזוז, כמפורט בפרק ג' להנחיה זו.

2. בצד זאת יוער כי האיזונים המפורטים בגוף הנחיה זו נועדו למנוע שימוש לרעה בהליכי חקירת מח"ש נגד שוטרים שביצעו תפקידם כחוק, גם אם תוך שימוש בכוח בסמכות. להחלטה על פתיחה בחקירה פלילית נגד שוטר שפעל כדין תוך מילוי תפקידו, עשויות להיות משמעותיות מידיות מרחיקות לכת, עד כדי סכנה ליצירת "אפקט צינון" (Chilling Effect) על שוטרים, הנדרשים במקרים רבים לעשות שימוש בכוח כדי לבצע את תפקידם. לפיכך, בטרם החלטה על פתיחה בחקירה פלילית נגד שוטר, נדרשת בחינה מקצועית מוקדמת של התלונה בנסיבותיה.

¹ דוגמת הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו ו/או העלבת עובד ציבור ו/או איומים – כאשר מחומר הראיות עולה, כי עבירות אלו קשורות בתלונתו של האזור נגד השוטר.

הנחיית פרקליט המדינה	הנחיה מס' 2.18 - מדיניות התביעה בתיקי חקירה בהם חשוד בביצוע עבירה כלפי שוטר מתלונן על שימוש בכוח מצד שוטר
14 אפריל 2008 ; 24 נובמבר 2011 ; 23 דצמבר 2012	עדכון אחרון: כח אב תש"פ, 18 אוגוסט 2020

3. הוראות הנחיה זו נועדו גם ליצור תיאום בין רשויות האכיפה במטרה למנוע מצב שבו ביחס לאותו אירוע יתנהלו שני הליכים מקבילים ברשויות אכיפה שונות, באופן שעלול להסתתים בדיבור של הרשויות בשני קולות, ובהמשך אף בהחלטות שיפוטיות סותרות או תקלות אחרות.²

ב. הליך בדיקת התלונה נגד השוטר:

4. כדי להבטיח בקרה מקצועית חיצונית על טענות בדבר שימוש בכוח שלא כדין ע"י שוטרים, מחויבת המשטרה להעביר לבדיקת מח"ש – שהיא גורם מקצועי חיצוני למשטרה, השייך לפרקליטות המדינה – כל מקרה בו העלה חשוד בחקירת משטרה טענה נגד שוטרים, וזאת על דרך של העברת תיעוד חקירתו של האזרח, בצירוף טופס תלונה ייעודי נלווה, שהעתקו יימסר גם לאזרח ובו יפורטו פרטי תלונתו.³ כן יימסר לאזרח מכתב מאת מח"ש, המיידעו בדבר הצורך בהתייצבותו במשרדי מח"ש לצורך קידום הטיפול בתלונתו. ככל שהאזרח ייענה להזמנה ובעקבות התייצבותו ייפתח תיק במח"ש ויתנהלו שתי החקירות במקביל, זו של מח"ש וזו המשטרתית, יש לוודא קיומו של תיאום בין החקירות והעברת חומרי החקירה שנאספו בכל אחת מן החקירות, אל החקירה המקבילה.

5. מח"ש אמונה על מיון התלונות לפי טיבן: ככלל, כאשר התלונה מגלה חשד סביר לעבירה פלילית שביצע שוטר, תיפתח נגדו חקירה פלילית. מח"ש תימנע, על דרך הכלל, מלפתוח בחקירה, כאשר הטענות מתיישבות עם שימוש חוקי בכוח או עם חריגה קלה משימוש חוקי בכוח, שאינה מצדיקה העמדה לדין פלילי. זאת, בהתאם להנחיית פרקליט המדינה מס' 1.1 שכותרתה "אי פתיחה בחקירה או סגירת תיק בעילת 'נסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות לפתיחה בחקירה/להעמדה לדין'". כן תימנע מח"ש, על דרך הכלל, מלפתוח בחקירה כאשר קיים יסוד ממשי לחשד, כי הטענה נגד השוטר היא מניפולטיבית ובלתי אמינה. זאת כדי למנוע תמריץ שלילי להגשת תלונות סרק נגד שוטרים ושימוש לרעה בהליכי חקירה ומשפט.⁴

במקרה שבו נראה שהייתה "חריגה קלה" ממידת השימוש המותר בכוח, תעביר מח"ש הנושא למחלקת משמעת במשטרה, כדי שזו תשקול חקירה/בדיקה משמעתית של הנושא.

6. על פני הדברים, האינטרס הציבורי בחקירת חשדות לעבירות פליליות שבוצעו ע"י שוטר מחייב בדיקת טיב התלונה נגד השוטר בטרם קבלת החלטה בנוגע לתלונה המקבילה נגד האזרח. אשר על כן, על דרך הכלל, מקום בו שוקל תובע להגיש כתב אישום נגד אזרח בגין תקיפת שוטר או

² בש"פ 834/11 יוסף קובווי נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, ניתן ביום 8.2.2011) וכן ע"פ (ירושלים) 35419-05-11 מדינת ישראל נ' עומר טל ואח' (ניתן ביום 11.10.2011).

³ יצוין, כי לפי ס' 5 לפקודת המטה הארצי 06.03.03, משטרת ישראל מחויבת להעביר לבחינת מח"ש דרך קבע תיעוד העולה מחקירה ועלול לעורר חשד לביצוע עבירה ע"י שוטר. הטופס הייעודי החדש ייכנס לשימוש בשבועות הקרובים.

⁴ ע"פ (חיפה) 10726-1-11 מדינת ישראל נ' יעקב קנדרו (ניתן ביום 24.03.2011)

הנחיה מס' 2.18 - מדיניות התביעה בתיקי חקירה בהם חשוד בביצוע עבירה כלפי שוטר מתלונן על שימוש בכוח מצד שוטר	הנחיית פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כח אב תש"פ, 18 אוגוסט 2020	14 אפריל 2008 ; 24 נובמבר 2011 ; 23 דצמבר 2012

בגין עבירות דומות,⁵ ובמהלך בחינה זו מתברר כי קיימת אינדיקציה בחומר החקירה כי האזרח החשוד בתקיפת השוטר העלה טענה לפיה באותו אירוע ממש בוצע כלפיו שימוש בכוח ע"י שוטר, יוודא התובע כי תלונת האזרח, בצירוף טופס התלונה הייעודי הנלווה, הועברו לעיון מח"ש ויברר מה מצב הטיפול בתלונה. ככלל, התובע ישהה את קבלת החלטה בתלונה המקבילה נגד האזרח עד אשר תתקבל החלטה במח"ש ביחס לטענות שהועלו נגד השוטר. מח"ש תעשה מאמץ לקבל החלטה סופית בתיק תוך זמן סביר, וככל הניתן תקבל בו החלטה תוך שישה חודשים לכל היותר, ממועד קבלת החומר המשטרתי.

7. בתום הטיפול, מח"ש תדווח על החלטתה לגורמי התביעה הרלוונטיים וכן לתחנת המשטרה ממנה הועבר החומר למח"ש מלכתחילה. חומר הראיות הרלוונטי שנאסף על ידי מח"ש, יועבר לתובע/פרקליט המטפל בתיק שנפתח כנגד האזרח.

8. על החלטת מח"ש לסגור תיק ניתן להגיש ערר ליועץ המשפטי לממשלה בהתאם לסעיף 64 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, אך ככלל, הגשת ערר לא תעכב את טיפול התביעה בתיק נגד האזרח.

ג. הליך אישור מזורז: אינטרס ציבורי המצדיק הגשת כתב אישום מיידי נגד האזרח ומעצרו:

9. כאשר פרקליט/תובע מגיע למסקנה, לאחר בחינת תיק כאמור, כי האינטרס הציבורי מחייב פעולה מיידיית של הגשת כתב אישום נגד האזרח ובקשה למעצרו עד תום ההליכים, בגין עבירות שביצע לכאורה כלפי שוטר (לאור עוצמת הראיות נגד האזרח, טיבן ואיכותן; חומרת החשדות נגדו; עברו הפלילי; עוצמת מסוכנותו; החשש מפני הימלטותו; שיקולי מדיניות של רשויות האכיפה וכיוצ"ב), יפנה הפרקליט/תובע למח"ש בבקשה לקבל אישור בהליך מזורז להעמדתו לדין של האזרח. זאת, באמצעות טופס בקשה לאישור מח"ש להגשת אישום, המצורף כנספח להנחיה זו.

10. פניה לאישור בהליך מזורז מחייבת את מח"ש לתעדף את הטיפול בחומר הראיות מושא האירוע, ולקבל החלטה מושכלת בהליך קצר מועד ביחס לטענות האזרח נגד השוטר/ים. לפיכך, הפרקליט/תובע יימנע מלפנות למח"ש בבקשה להליך מזורז מקום בו לא נמצאה הצדקה של ממש לכך, בדמות מקרה מובהק בו קיימת עילת מעצר המצדיקה הגשת בקשה למעצר עד תום ההליכים יחד עם הגשת כתב האישום.

11. על הפרקליט/תובע לוודא כי הועבר לעיונה של מח"ש כל חומר הראיות שנאסף ע"י משטרת ישראל לצורך בחינת הבקשה. בכל מקרה שבו לאחר קבלת אישור בהליך מזורז, הגיע חומר

⁵ לעיל, ה"ש 1.

הנחיה מס' 2.18 - מדיניות התביעה בתיקי חקירה בהם חשוד בביצוע עבירה כלפי שוטר מתלונן על שימוש בכוח מצד שוטר	הנחיית פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כח אב תש"פ, 18 אוגוסט 2020	14 אפריל 2008; 24 נובמבר 2011; 23 דצמבר 2012

ראיות נוסף לידי הפרקליט/התובע שהוא רלוונטי לאישור שניתן ולתיק מח"ש, חובתו של הפרקליט/התובע לוודא שחומר זה הובא לידיעת מח"ש, על מנת לאפשר, במידת הצורך, בין היתר, שקילה מחדש של האישור, ככל שניתן.

ד. נהלי הטיפול במח"ש בנוגע לבקשה לאישור בהליך מזורז:

12. כאשר מתקבלת בקשת תובע לקבלת אישור בהליך מזורז במסגרת תיק מעצר, נדרשת עריכת איזון בין העדפת בירור תלונת האזרח לבין שמירה על האינטרס הציבורי המגולם בעילות המעצר (מסוכנות, חשש הימלטות וכו'). בסיטואציה ייחודית זו, תיערך על ידי פרקליט מח"ש בדיקה ראשונית, יסודית, הנסמכת על חומרי החקירה והראיות שנאספו עד אותה עת על ידי המשטרה ולא על דרך של פתיחה בחקירה עצמאית של מח"ש.

13. בעת טיפול בבקשת תובע לקבלת אישור בהליך מזורז, תתבצע בחינת החומר על ידי מח"ש בנוהל קצר מועד. הבחינה תכלול עיון מדוקדק בחומר הראיות שהועבר ע"י הפרקליט/התובע, לרבות בגרסת המתלונן (שהינו בגדר חשוד בתיק המשטרה), הן בחקירתו במשטרה והן בטופס תלונה ייעודי, בגרסת השוטרים הנילונים, בגרסאות שוטרים אחרים המעורבים באירוע, בגרסאות עדי ראייה, בתיעוד רפואי, בסרטונים המתעדים את האירוע (שמקורם במצלמות אבטחה, מצלמות גוף, פלאפונים של אזרחים וכו') ובחומרים נוספים רלוונטיים שנאספו לתיק – ככל שישנם כאלה.

אם מביקת מח"ש עולה כי ישנן ראיות אובייקטיביות בתיק שטרם נאספו, תתבקש המשטרה לאוספן – כדי שהחלטת מח"ש תתקבל על יסוד כלל החומר הנדרש.

14. בתום בחינת חומר הראיות, תתקבל ע"י פרקליט בכיר במח"ש אחת ההחלטות הבאות:

א. חומר הראיות שנאסף אינו מספק לצורך קבלת החלטה, ואין אפשרות למשטרה לאוספו בסד הזמנים הנדרש – תידחה הבקשה למתן אישור מח"ש להעמדה לדין ואיסוף החומר הנדרש יועבר לאחריות חקירות מח"ש.

ב. חומר הראיות שנאסף מגבש חשד סביר לביצוע עבירה פלילית ע"י שוטר – ככלל, תינתן הנחיה לתביעות/פרקליטות להקפיא את המשך הטיפול המשפטי בתיק החקירה המשטרתי נגד האזרח, וזאת ביחס לעבירות שע"פ החשד ביצע נגד שוטרים. ואולם, ככל שהעבירה שעבר השוטר הנה פחותה בחומרתה אל מול העבירה שעבר האזרח כלפי השוטר, כי אז ניתן יהיה ליתן האישור להגשת כתב האישום נגד האזרח.

ג. חומר הראיות שנאסף אינו מגבש יסוד סביר לחשד לביצועה של עבירה פלילית מצד השוטר המעורב (כך למשל, אם נראה מהראיות כי השימוש בכוח המתואר על ידי האזרח, נעשה

הנחייה מס' 2.18 - מדיניות התביעה בתיקי חקירה בהם חשוד בביצוע עבירה כלפי שוטר מתלונן על שימוש בכוח מצד שוטר	הנחיית פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כח אב תש"פ, 18 אוגוסט 2020	14 אפריל 2008 ; 24 נובמבר 2011 ; 23 דצמבר 2012

בסמכות או בחריגה קלה ממנה ולא היה בלתי סביר בשים לב למכלול נסיבות האירוע; וכן במקרה של חוסר מהימנות לכאורי של התלונה או חשד סביר לתלונה מניפולטיבית); ככל שכך, החומר ייגנז במח"ש והודעה על כך תימסר לתביעות/פרקליטות.

ד. חומר הראיות שנאסף מוביל למסקנה כי נסיבות העניין בכללותן אינן מצדיקות המשך חקירה פלילית בתלונת האזרח נגד השוטרים, שכן מדובר בתלונה שההליך הפלילי איננו מהווה מסגרת מתאימה לביטולה. נסיבות אלה עשויות לנבוע ממינוריות החשד נגד השוטר או מהעדר תימוכין לגרסת האזרח מקום בו הם אמורים להימצא או מהעדר סיכוי סביר להגיע לממצאים ממשיים בחקירה; ככל שכך, וככל שבמקביל לכך, פרקליט/תובע מוסמך, הגיע למסקנה כי נגד האזרח נמצאו ראיות מספיקות המצדיקות הגשת כתב אישום וכי קיימת עילת מעצר המחייבת טיפול מיידי בעניינו לשם הגנה על האינטרס הציבורי, כי אז, על מנת להגן על האינטרס הציבורי הכולל, ייגנז החומר במח"ש והודעה על כך תימסר לפרקליטות/תביעות.

15. ככל שיינתן אישור בהליך מזורז כאמור, ובמסגרת ההליך המשפטי המתנהל נגד האזרח או בפסק הדין שיינתן בעניין, יתגלו ראיות נוספות נגד השוטר, או ככל שבתום ההליך יזוכה האזרחי וייקבעו ממצאים לחובת השוטר, על הפרקליט/תובע לעדכן את מח"ש על מנת שתישקל פתיחה בחקירה נגד השוטר בסוף ההליך.⁶

⁶ ע"פ (ירושלים) 35419-05-11 מדינת ישראל נ' עומר טל ואח' (ניתן ביום, 11.10.2011).

תאריך: _____

אל
המחלקה לחקירות שוטרים
באמצעות פקס מספר: 02-6467794 / דוא"ל Dipi@justice.gov.il
על מנת לוודא הגעת החומר שנשלח – מוקד מח"ש 2906 * או 073-3929300

הנדון: בקשה ל'אישור שפיטה' על פי הנחית פרקליט המדינה מס' 2.18

בהתאם לאמור בהנחיית פרקליט המדינה שבנדון הרינו לבקש 'אישור שפיטה' לגבי התיק שלהלן:

מס' פלא/מסוף: _____

תחנה: _____

שם החשוד/ים בתיק המשטרתי: _____

מועד סיום המעצר – תאריך: _____ שעה: _____

שם החוקר האחראי: _____ נייד: _____

הפרקליטות/התביעות המטפלת: _____

שם הפרקליט/התובע: _____ נייד: _____

מס' הדפים שנשלחו: _____

האם יש סרטונים? כן/ לא

האם יש מצלמות גוף? כן / לא

מס' פקס' למשלוח אישור/מענה אחר: _____ - _____

שם התובע/ פרקליט: _____ יחידה: _____ חתימה: _____